Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

IZ VSEBINE:

PRAVICA STARŠEV V ITALIJI
ZUNANJE LICE JUGOSLAVIJE . . .
„DOBRA VOLJA" VZHODNE NEMČIJE
V INDIJI GOVORE 188 JEZIKOV
PESTER JE SVET

LETNIK VII. CELOVEC, SREDA, 15. OKTOBER 1952 ŠTEV. 72 (532)

Važni problemi stoje pred Združenimi narodi

Generalna skupščina OZN zaseda v New Yorku

V povojnih letih je vsakoletno zasedanje Generalne skupščine Združenih narodov postalo prvorazredni mednarodni politični dogodek, ki mu vsa svetovna javnost posveča veliko pozornost. Letošnje zasedanje se je začelo včeraj 14. oktobra in to prvič v prostorih nove palače Združenih narodov v New Yorku.

Predlog dnevnega reda VII. zasedanja Generalne skupščine obsega 65 točk, h katerim je treba dodati še 7 dodatnih predlogov, ki so bili dostavljeni šele po objavi osnutka za dnevni red. Dokončni dnevni red bo skupščini predložil odbor, ki ga sestavljajo predsednik in podpredsednik zasedanja ter predsedniki šestih glavnih odborov.

Med važnejšimi točkami dnevnega reda velja omeniti poročila varnostnega, ekonomsko-socialnega in skrbstvenega sveta, izvolitev treh nestalnih članov varnostnega sveta in šest oz. dveh članov ekonomsko-socialnega oz. skrbstvenega sveta. Vrsta problemov, ki jih bo obravnavalo VII. zasedanje, pa je bila na dnevnem redu že na prejšnjih zasedanjih, kot n. pr. korejsko vprašanje. Glede tega vprašanja je treba poudariti, da bodo Združeni narodi morali odločiti, kakšen naj bo nadaljnji potek pogajanj za premirje v Koreji, kjer je nedavno prišlo do popolnega zastoja teh pogajanj zaradi diametralno nasprotnega stališča, ki ga zagovarjata tako kitajsko-severnokorejska delegacija kot delegacija OZN glede usode ujetnikov. Značilno je, da je ameriška delegacija nameravala takoj v začetku razprave o Koreji predložiti posebno resolucijo, ki naj bi Kitajce in Severnokorejce postavila pred gotovo dejstvo, ki bi ga morali Kitajci in Severnokorejci sprejeti ali pa pričakovati poostrene sankcije. Ta načrt je zbudil veliko vznemirjenja v krogih OZN.

Precejšen zaplet bo na Generalni skupščini pomenila razprava o sprejemu novih članov Organizacije združenih narodov. Znano je, da obstojajo velika nasprotja glede tega, katere države naj bi še postale članice OZN. Sovjetska zveza z vsemi sredstvi, predvsem z vetom v Varnostnem svetu, nasprotuje, da bi sprejeli nekatere nove države (n. pr. Italijo in Avstrijo), pač pa vztrajno zahteva, naj bi najprej sprejeli sovjetske satelitske države kot so Mongolija, Madžarska, Bolgarija in Romunija. O tem zapletenem političnem vprašanju bo moralo letos izreči svoje mišljenje tudi Mednarodno sodišče v Haagu, vendar bo Generalna skupščina o tem problemu izrekla zadnji sklep.

Nekako osrednje vprašanje — in slej ko prej eno najpomembnejših točk dnevnega reda — bo razprava o ekonomskem razvoju nerazvitih držav. V tej razpravi naj bi prišla do izraza ena bistvenih nalog OZN — pomoč zaostalim državam.

Poleg vseh drugih problemov vzbuja veliko pozornost vprašanje, ki ga je predložila Jugoslavija. Jugoslovanska delegacija, ki jo letos vodi namestnik zunanjega ministra Veljko Vlahovič, bo sprožila razpravo o diplomatskih odnosih in o diplomatski imuniteti glede na razmere v državah sovjetskega bloka. Jugoslovanski vladi je namreč onemogočeno, da bi v informbirojevskih državah lahko zavarovala jugoslovanske državne interese in zaščitila jugoslovanske državljane v teh državah, ki so izpostavljeni najrazličnejšim šikanam, ker vlade informbirojevskih držav na najbolj grobe načine kršijo imuniteto diplomatskih predstavnikov FLRJ in jim preprečujejo normalno opravljanje dolžnosti.

Arabske države so zahtevale, naj Organizacija združenih narodov razpravlja in sklepa o Tuniziji in Maroku. Ta zahteva je sprožila precejšnjo napetost posebno v Parizu, kjer se francoski vladni krogi sklicujejo, da je i tunizijsko i marokansko vprašanje povsem notranja francoska zadeva in da zato ni na mestu „zunanja" intervencija.

Že ta bežni pregled dnevnega reda VII. zasedanja Generalne skupščine kaže pestrost in važnost problemov, ki stoje letos pred Združenimi narodi. S svojim dosedanjim delom Organizacija združenih narodov res ni izpolnila vseh nad, ki jih je vanjo polagalo napredno in miroljubno človeštvo, vendar pa prav tako ni mogoče prezreti teženj po konstruktivnem delu, ki naj bi olajšalo sodelovanje med narodi, poglobitev stikov in zboljšanje odnosov, ki lahko ogromno pomagajo pri utrjevanju svetovnega miru in pri izpolnjevanju načel Ustanovne listine.

Ameriški dvoboj se stopnjuje

Samo še trije tedni ločijo Ameriko od predsedniških volitev. Volilna borba se stopnjuje iz dneva v dan in je značilna po naslednjem: dvoboj med generalom Eisenhowerjem in guvernerjem Stevensonom je še vedno odprt in velika večina ameriških volilcev se bo brž kone šele v poslednjem trenutku odločila za katerega bodo oddali svoj glas. Potovanja obeh kandidatov v zadnjih tednih volilnega boja bodo zajela domala vse dele ZDA. Prezident Truman stopnjuje svojo kampanjo v prilog Stevensonu. Pozornost je zbudil njegov nedavni govor v New Yorku, kjer je odrekel Eisenhowerju sposobnost za vodstvo državnih poslov. Eisenhower naj bi se po Trumanovi sodbi rajši posvetil vojski, namesto da spravlja v nevarnost interese domovine, samo da bi dosegel svoje politične cilje.

Naraščajoče uporniško gibanje v Albaniji

Po poročilih iz Albanije v zadnjem času rapidno narašča odpor proti albanskemu terorističnemu režimu. Uporniško gibanje se je razširilo zlasti zadnji mesec, najbolj pa v srednji in južni Albaniji. Albanski notranji minister Mehmed Šehu osebno vodi akcije zoper upornike in se poslužuje pri tem prav tistih metod, kot so se jih posluževali italijanski fašisti proti albanskim rodoljubom med drugo svetovno vojno. Mehmed Šehu je oborožil svoje tajne agente in vse člane kominformske albanske partije ter jih razmestil v zasede okrog vasi in ob stezah, po katerih hodijo uporniki. Samo v okraju Tirana in Kruja je oboroženih nad 6000 članov partije in pripadnikov tajne policije, kar dokazuje, da zavzema odpor vedno večji obseg. Toda kljub vsem tem ukrepom doslej niso mogli zajeti niti enega upornika, ker imajo uporniki vso zaslombo pri ljudstvu. Celo številni izmed oboroženih kmetov, ki jih je hotel Mehmed Šehu poslati v boj proti upornikom, so z orožjem vred pobegnili in se združili z uporniki.

Še o vprašanju Posarja

V zadnji številki Slovenskega vestnika smo priobčili članek pod naslovom „Ali je vprašanje Posarja res nerešljivo?" ter ugotovili, da to vprašanje dejansko predstavlja trd oreh v reševanju in urejevanju medsebojnih francoskonemških odnosov. Izrazili smo tudi mnenje, da je trenutne nerešljivosti tega vprašanja kriva politična trma na obeh straneh. To se je te dni potrdilo, vsaj kar se tiče Francije.

Francoski veleposlanik v Posarju Gilbert Grandval je podal konec prejšnjega tedna izjavo, v kateri med drugim zahteva bolj odločno francosko politiko pri pogajanjih o evropeizaciji Posarja. Grandval je na neki konferenci s predstavniki francoskega tiska dejal, da bi se, ako bi vrnili gospodarsko zmogljivost Posarja odnosno Posarje kot teritorialno celoto Nemčiji, zmanjšal francoski delež ekonomskega potenciala evropske premogovne in jeklarske skupnosti na 27%, medtem ko bi bil nemški delež večji od 42%. Nemčija bi imela v primeru, da bi bilo Posarje zastopano v posvetovalnem odboru te skupnosti neodvisno od Francije 20 predstavnikov, Francija pa samo 11.

Francoskim vladnim in posebno gospodarskim krogom pa nikakor ne gre v račun, da bi morala biti Francija kot država zmagovalka iz pretekle vojne v okviru ene in iste skupnosti gospodarsko šibkejša kot premagana Nemčija. Iz tega po veleposlaniku Grandvalu jasno formuliranega stališča v pogledu na vprašanje Posarja nedvoumno govori trmasta imperialistična miselnost, ki vidi rešitev mednarodnih, bodisi političnih, bodisi gospodarskih problemov vedno le v nepopustljivih poskusih slabitve partnerja v korist lastne krepitve. Na take načine pa se danes, ko je toliko govora o enakopravnosti zlasti vseh evropskih držav, ki se že spravljajo na snovanje Združene Evrope, mednarodni problemi dejansko ne dajo več reševati.

II. kongres Socialistične internacionale

V severnoitalijanskem mestu Milanu bo od 17. do 21. t. m. drugi kongres lani ustanovljene Socialistične internacionale, naslednice bivše tako imenovane II. Internacionale. Razpravljali bodo o vprašanjih, ki zadenejo vse včlanjene socialistične in sorodne stranke, kot na primer skupno stališče socialistov do Združenih narodov in do vprašanja združitve Evrope, situacijo socialističnih strank v nekaterih državah itd. Avstrijsko socialistično stranko bodo na tem kongresu zastopali podkancler dr. Schärf, prometni minister ing. Waldbrunner, koroški deželni glavar F. Wedenig, glavni urednik dunajske „Arbeiterzeitung" dr. Pollak in narodna poslanka Flossmannova.

Bivši kralj Faruk veleizdajalec?

Po poročilih iz egiptske prestolice je bivši kralj Faruk, da bi zavaroval svoj prestol, baje klical britanske čete na pomoč, ko se je bil začel meseca julija Naguibov državni preobrat. Prošnja po tuji intervenciji pa nujno pomeni veleizdajo, zakar hoče egiptski državni tožilec za bivšega kralja zahtevati smrtno kazen. Po nekem egiptskem zakonu namreč zasluži smrtno kazen vsak, ki se poveže z neko tujo silo ali njenim diplomatskim zastopnikom, da bi povzročil agresivno dejanje zoper egiptsko državo. Farukova prošnja po britanski intervenciji pa je predstavljala tako kaznivo povezavo s tujo silo.

Figl obišče Benelux-države

Avstrijski vladni gospodje so bili preteklo poletje prav mnogo na različnih potovanjih po Ameriki in po Evropi. Največ je potoval zunanji minister Gruber. Da pa vladni šef ne bo zaostajal za enim izmed svojih ministrov, se je danes podal na potovanje po državah Beneluxa. Že koncem septembra se je zvedelo, da je belgijska vlada povabila avstrijskega zveznega kanclerja na uradni obisk v Belgijo. Ko pa že potuje v to smer, bo ing. Figl hkrati obiskal tudi Nadvojvodino Luksemburško in kraljevino Nizozemsko.

Potovanje zveznega kanclerja bo trajalo 10 dni, in sicer s sledečimi „važnejšimi" postajami: v petek ga bo sprejel mladi belgijski kralj Baudoin, potem pa še ministrski predsednik van Houtte in zunanji minister van Zeeland. Na avstrijskem poslaništvu pa bo zvezni kancler imel tiskovno konferenco. Za ponedeljek 20. t. m. je predviden obisk Luksemburške, kjer bo Figla sprejela v avdienci nadvojvodinja in bo nato gost ministrskega predsednika Duponga. Drugi dan bo Figl spet odpotoval v den Haag. Tam ga bodo sprejeli kraljica Juliana, ministrski predsednik Drees ter zunanja ministra Been in Luns. Deseti dan, to je v petek 24. oktobra se bo zvezni kancler z letalom spet vrnil na Dunaj.

V Belgiji so bile občinske volitve

Preteklo nedeljo so bile po vsej Belgiji občinske volitve. Nepričakovano velike uspehe je na teh volitvah žela belgijska socialistična stranka. Ponekod, predvsem pa v glavnem mestu Bruslju so socialisti pridobili do 45% glasov. Socialistični uspehi gredo predvsem na račun krščanskosocialne stranke, ki je trenutno na vladi. Nekaj uspehov na ta račun imajo zabeležiti tudi liberalci.

Zaradi volilnega izida v prid socialistični stranki je le-ta postavila zahtevo po razpustu parlamenta in razpisu novih parlamentarnih volitev, ki bi sicer morale biti šele leta 1954. To zahtevo podpirajo tudi liberalci.

Odgovarjajoč splošnemu pojavu v državah izven sovjetskega bloka so tudi pri teh belgijskih volitvah utrpeli ogromne izgube kominformovci. Od 9% leta 1946 je njihov delež skupnega števila glasov po dosedaj objavljenih rezultatih padel na 3.7%. Posebno močan udarec je to, če pomislimo, da so do sedaj objavljeni resultati iz industrijskih krajev; na podeželju pa belgijski kominformisti že prej nič niso pomenili.

Zaključni rezultati belgijskih volitev bodo objavljeni, kakor sporoča belgijsko notranje ministrstvo, šele tekom današnjega dne.

Za razorožitev in za skrčenje osebja pri Organizaciji Združenih narodov

Razorožitvena komisija OZN je sprejela sporočilo, ki ga bo predložila na sedmem zasedanju generalne skupščine. Sovjetska zveza je edina glasovala proti sporočilu, ki priporoča, naj bi sprejeli dva predloga zahodnih velesil za postopno razorožitev.

Prvi predlog določa, naj se zmanjšajo vojaški efektivi ZDA, Sovjetske zveze in Kitajske na poldrug milijon mož za sleherno izmed teh držav, medtem ko bi imeli Velika Britanija in Francija znatno manjše vojaške sile. Drugi predlog določa sklicanje konference petih velesil, ki naj bi sporazumno določile kontingente posameznih rodov vojske ter vrsto in količine oborožitve, potrebne za opremo teh sil, in izključile prepovedano orožje, na primer atomsko in bakteriološko orožje. —

Generalni tajnik OZN Trygve Lie je predlagal, naj bi znižali število osebja OZN s tem, da bi odpravili pet pomočnikov generalnega tajnika. Slični ukrepi naj se izvedejo tudi pri drugih oddelkih OZN, pri raznih komisijah, svetih itd.

O odnosih med Cerkvijo in državo v Jugoslaviji

Urednik jugoslovanskega časopisa „Politika" je nedavno obiskal srbskega patriarha Vikentija, poglavarja najštevilnejše verske skupnosti v Jugoslaviji, ter mu stavil nekaj vprašanj, ki so zanimiva zlasti v zvezi z nedavno konferenco katoliškega episkopata v Zagrebu, ki se je glede na neke svoje sklepe skliceval na ustrezno mnenje vrhov jugoslovanske pravoslavne cerkve. Med drugim je patriarh odgovoril na vprašanje, kakšni so sedaj odnosi med cerkvijo in državo, sledeče:

Odnose srbske pravoslavne cerkve z državo označuje postopno in stalno izboljšanje. Srbska pravoslavna cerkev upa, da se bodo ti odnosi polagoma normalizirali, ker večjih razlik nimamo. Srbska pravoslavna cerkev si je redno prizadevala, da bi koristila ljudstvu in zadovoljila ljudske potrebe. Polne cerkve ljudstva v prestolnici in provinci so dakaz verske svobode opravljanja verskih obredov. Versko življenje se odvija v glavnem normalno...

Lahko opozorimo na to, da veliko število duhovnikov sodeluje v političnem, gospodarskem in kulturnem življenju ljudstva. Zaradi popolnosti prikazovanja odnosov med cerkvijo ni državo smatram za potrebno opozoriti, da država daje cerkvi subvencijo, da je država s cerkvijo sklenila pogodbo o socialnem zavarovanju duhovnikov in s tem olajšala cerkvi skrb okoli izplačila cerkvenih upokojencev. Na koncu bi povedal, da država, ne samo da ni ovirala stik naše cerkve z ostalimi pravoslavnimi in katoliškimi cerkvami v tujini, temveč je to zvezo celo omogočala in ji pomagala. Iz tega se vidi, kakšen je odnos med cerkvijo in državo in da so neosnovani vsi glasovi o oviranju in preganjanju verskega življa. Vsi, ki širijo take glasove, niso prijatelji naše cerkve, naše države, njene svobode in neodvisnosti pred napadi od zunaj.

Odkritje spominske plošče pisatelju Kersniku

Pri Lukovici na Brdu so v razvalinah gradu odkrili spominsko ploščo slovenskemu pisatelju Janku Kersniku ob priložnosti proslave 100-letnice njegovega rojstva. Proslavo je organiziral poseben krajevni odbor skupaj s slovenskim slavističnim društvom v Ljubljani. Po odkritju spominske plošče je bila še počastitev na pisateljevem grobu in kulturna prireditev, na kateri so kulturni delavci brali iz Kersnikovih del.

Umrl je slovenski skladatelj Fran Venturini

Pred enim tednom, v sredo 8. t. m., je v Ljubljani, kjer se je mudil na obisku, umrl, zadet od kapi, slovenski skladatelj in zborovodja iz Trsta Fran Venturini. Pokojni je bil znan kot tržaški kulturni in politični delavec, bivši predsednik Glasbene matice v Trstu, član Glavnega odbora OF za Svobodno tržaško ozemlje, član Glavnega odbora Slovensko-hrvatske prosvetne zveze, podpredsednik odbora za graditev kulturnega doma v Trstu itd.

Truplo Frana Venturinija je bilo v Ljubljani izpostavljeno na katafalku v avli Slovenske filharmonije, kjer so mu njegovi prijatelji ter predstavniki ljubljanskih kulturnih organizacij izkazali poslednjo čast. Po svečani poslovitvi, na kateri je imel spominski govor dirigent ljubljanske opere D. Švara, so ga v petek prepeljali v Trst in ga položili na mrtvaški oder v Gregorčičevi dvorani. Tam se je od svojega velikega sina poslavljal Trst, v soboto popoldne pa so ga položili k zadnjemu počitku v domačo zemljo.

OPOZORILO

Današnji številki so priložene poštne položnice in prosimo naročnike, da se jih poslužite in plačate zaostalo naročnno in tudi naročnino v naprej. Mesečna naročnina znaša 2 šilinga.

Uprava

Pravica staršev v Italiji

Na občinskem uradu v Gorici so vedno pogostejši spori med slovenskimi starši in občinskimi uradniki, ki vpisujejo imena novorojenčkov. Italijanski občinski uradniki namreč ne dovoljujejo slovenskim staršem, da bi dajali svojim otrokom slovenska imena, temveč se še vedno drže fašističnega zakona, po katerem so smeli vsi v Italiji rojeni otroci dobiti le imena iz italijanskega rimskokatoliškega koledarja.

Te dni je prišlo ponovno do ostrega spora med neko slovensko družino iz Štandreža in občinskimi oblastmi. Slovenski starši so hoteli dati svoji hčerki ime Danila, toda občinski uradniki niso hoteli vpisati tega imena, češ da ga ni v omenjenem koledarju. Ker so starši vztrajali pri svoji odločitvi, so na občinskem uradu kar sami krstili dekletce za „Luciano". Tako v Italiji še danes skušajo staršem odrekati eno najosnovnejših pravic, namreč, da po svoji volji imenujejo svoje otroke.

Zunanje lice Jugoslavije se hitro spreminja

Kdor pozna Jugoslavijo le po starih zemljevidih, bi je danes v marsikaterih predelih in pokrajinah ne prepoznal več. V zadnjih sedmih letih se je namreč zunanje lice Jugoslavije temeljito spremenilo. Po osvoboditvi so zgradili nova mesta, nove tovarne, nove hidrocentrale, marsikod nastajajo nova jezera, omrežje cest in železnic pa se vedno bolj širi in razpreda.

Med najpomembnejšimi novimi cestami je vsekakor cesta Bratstva in enotnosti, ki so jo zgradili leta 1950. Ta cesta veže Beograd in Zagreb in je dolga 390 km. Cesto, ki veže vso jadransko obalo od Reke do Ulcinja v dolžini 1000 km, gradijo postopoma in je v nekaterih odsekih že dokončana. Zgradili so tudi že cesto od Zagreba do Karlovca, od Karlovca do Reke pa jo sedaj gradijo.

Po osvoboditvi so v Jugoslaviji zgradili tudi precej novih železniških prog. Prva mladinska proga Brčko—Banovići je dolga 128 km, druga mladinska proga Šamac—Sarajevo je dolga 242 km, tretja mladinska proga, ki jo je mladina zgradila lani med Banjo Luko in Dobojem, pa je dolga 90 km. Poleg tega so zgradili progo med Bihačem in Kninom ter progo, ki veže Lupoglav in Štalije. Pospešeno gradijo tudi kanal Donava—Tisa—Donava, ki bo dolg okrog 260 km in je velikega pomena za namakanje najrodovitnejših predelov Vojvodine.

V vrsto velikega števila hidrocentral, ki so jih zgradili po vojni v Jugoslaviji, je med največjimi Jablanica na reki Drini. Samo v Sloveniji so zgradili hidrocentrale Mariborski otok, Moste, Vuzenica, Medvode in Savica. Na Hrvatskem so zgradili hidrocentralo Vinodol, v Srbiji Vlasina in Zvornik, v Makedoniji Mavrovo in Dašnjica, v Črni gori Glava Zete, da niti ne omenimo manjših hidrocentral, ki so jih poleg teh velikih zgradili v številnih krajih. Ob hidrocentralah pa so nastala nova umetna jezera, ki so spremenila okolico in ustvarila pogoje za nastanek in razvoj novih letoviških krajev.

V zadnjih sedmih letih pa so nastala v Jugoslaviji tudi nova mesta. Med temi omenjamo le Novi Beograd, Novo Gorico in Kardeljevo ob Jadranu, kjer je bilo prej neznatno mestece Ploče. Tu se bo sčasoma razvilo eno največjih pristanišč ob jugoslovanski jadranski obali. V Črni gori je na ruševinah nekdanje Podgorice zraslo popolnoma novo mesto Titograd. Samo v tem mestu bodo zgradili še okrog 3000 stanovanjskih hiš in bo prebivalstvo kaj kmalu naraslo na 60.000 ljudi. V Bosni pa je nastalo novo mesto Litva.

Volitve v Sloveniji in na Hrvatskem

Predsedstvo Prezidija Ljudske skupščine LR Slovenije je imelo prejšnji teden sejo, na kateri je izdalo ukaz o razpisu volitev v občinske, okrajne in mestne ljudske odbore ter v ljudske odbore mestnih občin s posebnimi pravicami.

Volitve v občinske ljudske odbore, v ljudske odbore mestnih občin s posebnimi pravicami ter v okrajne in mestne zbore bodo na vsem območju Ljudske republike Slovenije v nedeljo, dne 7. decembra 1952; volitve v zbore proizvajalcev okrajnih in mestnih ljudskih odborov pa v času od 23. novembra do vključno 6. decembra 1952, ločeno po posameznih volilnih skupinah (industrija, trgovina in gostinstvo, obrt) oziroma podskupinah kmetijstva (državna kmetijska posestva, kmečke delovne zadruge, splošne kmetijske zadruge).

Tudi prezidij Sabora LR Hrvatske je izdal ukaz o razpisu volitev odbornikov vseh ljudskih odborov na Hrvatskem. Volitve ljudskih odbornikov v občinah, mestih in okrajih bodo v nedeljo, 7. decembra, volitve za Svet proizvajalcev pa v nedeljo, 14. decembra.

Čez pol leta bodo **volitve.**

Skrbite že sedaj za

volilni sklad

Demokratične fronte delovnega ljudstva!

Uradniška vlada v Grčiji

Po razpustu grškega parlamenta v petek preteklega tedna in istočasnem odstopu Plastirasove koalicijske vlade je v soboto sestavil novo, zgolj uradniško vlado grški vrhovni državni tožilec Kiusopulos. Glavna naloga nove vlade je, da izvede parlamentarne volitve, sklicane za 16. novembra. Volitve bodo po zakonu, ki je nadomestil dosedanji proporcionalni volilni sistem z večinskim sistemom. Namesto 258 poslancev, kolikor jih je imela dosedanja skupščina, bodo 16. novembra izvolili 300 poslancev. Koalicijska vlada generala Plastirasa, ki je sedaj odstopila, je imela v skupščini 129 poslancev, opozicija generala Papagosa pa 115.

Predsednik dosedanje grške vlade Plastiras je izjavil v poslanici grškemu narodu, da je njegova vlada sklenila podati ostavko, čeprav sta kralj in skupščina pokazala, da zaupata vanjo. Plastiras je poudaril, da ga je ob ostavki vlade vodila želja, da bi preprečil kakršne koli ugovore glede organiziranja volitev, kar bi se utegnilo pripetiti, če bi izvedli volitve pod dosedanjo vlado. Plastiras je na koncu pozval volilce, naj glasujejo na novemberskih volitvah za demokratski center.

PO ŠIRNEM SVETU

Teheran. — Predsednik iranske vlade Mosadik je imenoval za novega ministra za zunanje zadeve Huseina Fatemija. Fatemi je bil osebni Mosadikov svetovalec za vprašanja v zvezi z nacionalizacijo petrolejske industrije v Iranu. Imenovan je namesto Huseina Navaba, ki je podal ostavko.

Vršac. — Po obvestilih iz Romunije in Madžarske so se začeli vzdolž jugoslovanske meje kombinirani vojaški manevri romunskih, madžarskih in češkoslovaških čet. Romunske oblasti so od 26. septembra dalje prepovedale vsak vozni promet proti Madžarski. Od tega dne naprej je tudi diplomatom prepovedano z avtomobili potovati proti madžarski meji.

Dunaj. — Po vesteh iz Prage je prišlo zadnji teden v ČSR do množičnih aretacij višjih in nižjih oficirjev. Glede števila aretiranih oficirjev krožita dve verziji. Po eni so zaprli nad 200, po drugi pa nad 600 oficirjev, ki so osumljeni, da so kovali zaroto proti sedanjemu režimu.

London. — Londonski časnik „Finantial Times" piše, da skušajo ameriški gospodarski strokovnjaki izdelati načrt za nadaljnjo ameriško pomoč Evropi. Strokovnjaki urada za vzajemno varnost so izdelali „Zeleno knjigo", v kateri je navedeno, da mora postati organizacija Atlantskega pakta, ki je sedaj izključno vojaške narave, tudi ekonomska organizacija.

Tuje premoženje prodajajo

Iz Budimpešte se je zvedelo, da so Sovjeti prodali madžarski vladi mnogo podjetij, ki so si jih prilastili leta 1945 kot „nemško posest". Ta podjetja pa niso bila nemška, marveč avstrijska. Doslej je znano, da je bilo prodanih madžarski vladi pod imenom nemške posesti že 69 avstrijskih podjetij. Med njimi je tudi podružnica nekdaj daleč po svetu znane tvrdke Julius Meinl. Vsega skupaj so Rusi leta 1945 na Madžarskem prevzeli okoli 300 podjetij.

Prodaja doslej znanih podjetij je bila podpisana 30. septembra, ni pa znano, kdo ta podjetja sedaj vodi. Mnogo podjetij na Madžarskem je bilo namreč prepuščeno tako imenovanim mešanim sovjetsko-madžarskim družbam in vsa taka podjetja leta 1949 niso smela biti podržavljena. Tudi to ni znano, koliko je morala madžarska vlada plačati za vsa tista avstrijska podjetja, ki so bila prodana pod imenom „nemške posesti".

Kodanj. — Društvo Danska—Jugoslavija je predvajalo za svoje člane in prijatelje društva barvni film, ki ga je posnel na potovanju po Jugoslaviji danski prosvetni delavec Detlif.

„Dobra volja" Vzhodne Nemčije

Po poveljih in navodilih iz Moskve se vlada Vzhodne Nemčije trudi, da bi na najrazličnejše načine pokazala svojo „dobro voljo" za združitev Nemčije. Tak poskus je bil med drugim tudi obisk parlamentarne delegacije iz Vzhodne Nemčije, o katerem smo nedavno poročali, ki pa v Bonnu in v vsej Zahodni Nemčiji ni naletel na odziv, kakršnega je delegacija pričakovala. Prav tako so se izjalovili tudi poskusi, da bi posamezne poslance zahodnonemškega parlamenta pridobili za „konstruktivne" predloge vzhodno-nemške vlade in njenega predsednika Piecka.

Vsi taki poskusi v Zapadnonemški zvezni republiki ne morejo imeti uspeha, ker so predobro znane razmere v Vzhodni Nemčiji. Velika večina prebivalstva Zapadne Nemčije pozna razliko kominformovskih besed od dejanj. Ko propagandni stroj Pankowa (sedež vzhodno-nemške vlade in sovjetske kontrolne komisije v Berlinu) neprestano sestavlja mirovne deklaracije, se v notranjosti dežele vneto pripravljajo na vojno. V Vzhodni Nemčiji ustvarjajo arzenal sovjetske armade. Neprestano prihajajo vesti o graditvah letališč za najmodernejša letala in splošno je znano, da so sovjetske vojaške enote v Vzhodni Nemčiji že daleč presegle stalež, ki je bil na nekdanjih zavezniških konferencah določen za okupacijo, ter da dela nemška industrija največ za sovjetsko armado in za enote novih nemških divizij.

Vzhodnonemška policija že davno nima ničesar skupnega s policijo, ampak je prava regularna vojska. Za njene nove divizije prihaja dan za dnem orožje iz ZSSR. Akcija prostovoljnega prijavljanja za vzhodno-nemško policijo je že pri kraju in te dni bo objavljena velika akcija za vstopanje v „ljudsko armado", v katero so Ljudsko policijo preimenovali ob priložnosti proslav za obletnico ustanovitve Vzhodnonemške republike. V politične priprave so vpregli najprej mladinsko organizacijo, potem sindikate, posebne naloge pa ima policijski aparat, ki kontrolira izjave posameznikov k tej stvari ter sumljive in nezaželjene elemente odpravlja v stara nacistična koncentracijska taborišča, v katerih so bili po vojni zamenjani samo stražniki.

Prebivalstvo Vzhodne Nemčije seveda ni navdušeno za novo „ljudsko vojsko", kar se posebno vidi iz podatkov o pritoku beguncev v Zahodno Nemčijo. Ta pritok je v zadnjih dveh mesecih dosegel višek, in to ne samo iz vrst civilnega prebivalstva, temveč tudi in slednjič predvsem iz vrst tako imenovane ljudske policije. Bežijo v prvi vrsti mlajši ljudje, ki nočejo biti vojaki satelitske nemške vojske.

Obmejni pas med Vzhodno in Zapadno Nemčijo se v ničemer ne razlikuje od meja, ki ločijo na primer Avstrijo od Madžarske in ČSR. V obmejnem pasu, ki je širok 5 km, so začeli Sovjeti graditi utrdbe, ki nikakor ne kažejo „dobre volje" za združitev Nemčije.

To je samo nekaj najznačilnejših vesti iz Vzhodne Nemčije, ki potrjujejo, da je Vzhodna Nemčija na isti poti kot vse podložniške države Sovjetske zveze. Pri takih vojnih pripravah in z njimi nujno povezanim zvišanjem dajatev se neprestano znižuje življenjska raven v Vzhodni Nemčiji ter raste nezadovoljnost prebivalstva. Begunci, ki prihajajo vsak dan, vedo tudi mnogo povedati o vedno večjem nasilju ter o velikanskih razlikah med življenjem režimskih funkcionarjev in zaupnikov ter med veliko večino prebivalcev. Za režimske ljudi, ki imajo visoke plače, so urejena posebna preskrbovališča z nizkimi cenami, navadne delavske družine pa takih ugodnosti nimajo. Vse to je v Zahodni Nemčiji znano in zato „miroljubne" akcije iz Vzhoda tam ne morejo biti uspešne, niti ne verjamejo vzhodni „dobri volji".

KOLEDAR

Sreda, 15. oktober: Terezija, dev.
Četrtek, 16. oktober: Gal, opat.
Petek, 17. oktober: Margareta M. Alak.

ŠPOMINSKI DNEVI

15. 10. 1814 —Rojen ruski pesnik Lermontov — 1844 Rojen v Vrsnem pod Krnom pesnik Simon Gregorčič.

16. 10. 1818 — Rojen v Javorju nad Škofjo Loko pisatelj Luka Jeran — 1827 Rojen v Baslu slikar Arnold Böcklin — 1846 V Bostonu so uporabili pri operaciji prvič narkozo z etrom — 1932 Umrl kipar Franz Bernekar — 1941 Začetek ljudske vstaje v Slavoniji.

17. 10. 1849 —Umrl v Parizu poljski skladatelj in klavirski virtuoz Friederic Chopin — 1861 Rojen v Ljubljani pripovednik in novinar Miroslav Malovrh — 1901 Umrl pisatelj Jakob Alešovec.

Sončni kraj

V nedeljo, dne 5. oktobra, zjutraj so šli kot gredo pod navadi ljudje v Pliberk. Navadno ostane le po eden, ponekod pa sploh nobeden doma, kar je gotovo zelo neprevidno, ker nihče ne ve, kaj se lahko pripeti. Tudi od pd. Klemena, malega, toda pridnega in povsod priljubljenega posestnika na libuški gmajni, so šli ljudje v cerkev. Doma je ostal samo priletni oče, ki je gnal živino na pašo. Komaj je mladi gospodar odšel od doma in je oče nič hudega sluteč pasel krave na gmajni, so ljudje, ki so šli na guštanjski cesti v Pliberk, zapazili, da se na Klemenovem poslopju močno kadi. In zares, ni trajalo dolgo in vse poslopje je bilo v plamenih. Ognjeni zublji so uničili stanovanjsko in gospodarsko poslopje do zidovja. Ljudje, ki so prihiteli prvi na pomoč, med temi Zdovčevi in Travarjev Anza, so rešili, kar se je dalo, vendar kljub požrtvovalnosti niso mogli mnogo rešiti in je tudi pretežni del gospodarskega orodja postal žrtev ognjenega elementa. Prihiteli sta tudi požarni brambi iz Pliberka in Libuč, ki pa kljub ugodnemu vodnemu stanju nista mogli dosti pomagati, ker je bilo že prepozno.

Posestnik Klemen utrpi občutno škodo, posebno, ker je imel pod streho domalega vse letošnje pridelke, ki jih je ogenj tudi uničil. K sreči je bil Klemen primerno zavarovan in bo s trudom in tudi s pomočjo sosedov, ki v takih primerih še vedno izkažejo svoje sosedstvo, postavil nov dom.

Dobrla ves

V sredo, dne 8. oktobra, je po dolgotrajni in težki bolezni umrl v sanatoriju v Celovcu dobrloveški prošt Andrej Truppe. Prošt Truppe je dosegel starost 69 let in služboval kot župnik in prošt v Dobrli vesi od leta 1928. Duhovnik je postal 19. julija 1908 in je bil po nekaj letih kaplanovanja več let knezoškofijski dvorni kaplan, odkoder je potem prišel v Dobrlo ves, kjer je ostal do svoje smrti.

Pogrebne svečanosti pokojnega prošta Truppeja so bile ob številni asistenci duhovščine in udeležbi žalnih gostov v soboto, dne 11. oktobra, na pokopališču v Dobrli vesi.

Po novi poti na Šmarjeto in Belšak

Iz Pliberka v Šmarjeto in mimo Šmarjete na Belšak so že tako daleč uspeli z izgraditvijo vozne poti, da lahko vozijo tudi s težjimi vozovi in tovori in se moreš tudi z osebnim avtom ali motornim kolesom peljati v šmarješke hribe. Izgraditev vozne poti v te hribe bo brez dvoma velikega gospodarskega pomena, ker bo znatno olajšan transport kmečkih pridelkov na trg in obratno potrebščin, ki jih morajo nabavljati in voziti kmetje na svoje hribovite kmetije. Posebnega pomena seveda je nova pot za grofa Thurna, ki ima velik del nekdanjih kmečkih gozdov v svojih rokah in jih leto za letom izkorišča. Kmečke gozdove pa so marsikje že močno zredčili, ker je moral kmet iskati denarna sredstva za zboljšanje svoje kmetije v gozdu. Težko je za kmeta, ki docela izrabi svojo gospodarsko hrbtenico gozd, kajti kje bo potem jemal denarna sredstva, ko mu tega zmanjka.

Težko in naporno in poleg tega skromno je življenje našega hribovskega kmeta in skrb dežele in države in posebno Kmetijske zbornice bi morala biti, da bi posvetili ohranitvi kmečkega življa v hribih posebno pozornost. Krepitev eksistenc na gorskih kmetijah je pomembna narodno gospodarska in socialna zadeva in javne ustanove bi bile dolžne izdatno prispevati k trudu in prizadevanju hribovskega prebivalstva samega. Pogoji znosnega in človeka vrednega lepega življenja na gorski kmetiji bi nujno poglobili ljubezen in zvestobo do domače grude, kajti težke življenjske razmere so vzrok, da beži mladina s kmetov in množi število beguncev z dežele. Krepitev in zboljšanje življenjske ravni gorskih kmetov je važno tudi zaradi tega, ker raste v hribih zdrav, odporen, krepak in veder rod, družine so po večini številne in nadarjeni otroci so dovzetni za napredek.

Izgraditev navedene poti, zgrajene tudi s pomočjo iz javnih sredstev, bo majhen prispevek k zboljšanju življenjskih pogojev kmetov v šmarjeških in belških hribih.

V minulem letu so v Šmarjeti primerno obnovili tudi poslopje in prostore ljudske šole ter uredili dostojno stanovanje za učitelja. Šolska mladina ima sedaj lep in prijeten učni prostor in ker je tudi učitelj tak, o katerem se ljudje v šolskem okolišu ne pritožujejo, otroci radi hodijo v šolo, nekateri tudi skoraj uro daleč, lahko pričakujemo, da bodo tudi učni uspehi zadovoljivi.

Tudi pri nas utrpimo letos pri kmetijskih pridelkih zaradi pomladanske in poletne suše občutno škodo. Sedaj nam pa nagaja jesensko deževje in preteklo soboto nas je obiskal že prvi sneg kot znanilec bližajoče se zime. Minulo nedeljo smo imeli v Šmarjeti običajno jesensko žegnanje, ki je poteklo povsem mirno.

Sele — Zgornji Kot

Takorekoč čez noč je prišla k nam v goste mrzla zima in pokrila s svojo odejo polja in travnike. Še nismo pričakovali, da bo tako zgodaj padel sneg, ker je zunaj še precej opravkov, ki jih bo treba izvršiti pred začetkom prave zime. Snega sicer še ni preveč, toda visoko v naših hribih tudi teh nekaj centimetrov ne skopni več tako hitro; smo pač že v pravem planinskem svetu, kjer je poletje mnogo krajše in manj vroče kot v dolini.

Upamo, da nas prava zima z debelo plastjo snega in dnevnim zmrzovanjem še ne bo tako hitro zalezla, ker bi nas s tem ovirala pri gradnji. Da, graditi smo začeli, in sicer kar „na veliko“, kakor pravimo po domače; pričeli smo namreč z gradnjo lastnega šolskega poslopja. Res dolga je bila borba, končno pa smo le uspeli in dosegli to, kar nam je tako nujno potrebno: šolo doma, da našim otrokom ne bo več treba hoditi po več ur daleč ali v Sele-Cerkev ali pa na Bajtiše, kar je bilo oboje mnogo preveč oddaljeno.

Že ponovno smo poročali o naših prizadevanjih za izposlovanje potrebnih denarnih sredstev za gradnjo šolskega poslopja. Ko uspeha le ni hotelo biti, smo se koncem leta 1950 zbrali na posebnem sestanku, kjer smo podrobno govorili o tem za nas vse tako važnem vprašanju, končno pa skleníli od vseh vaščanov podpisano vlogo na deželno vlado. V Celovcu so našo soglasno prošnjo tudi upoštevali in nam dodelili potrebni kredit. S tem pa seveda še ni bilo rešeno, kje naj bi zgradili novo šolo, ker so se gotovi ljudje potegovali za to, da bi jo postavili pri Luznarju na Zgornjih Bajtišah, kar bi za nas pomenilo priti z dežja pod kap: šolska pot naših otrok bi se v najboljšem primeru skrajšala le za piče pol ure. Zato smo se tem načrtom tudi odločno uprli in — zmagali. Končno smo se odločili, da je najbolj primerno, ako postavimo novo šolo na malo ravnino blizu Malejeve gostilne, ker je tukaj nekakšno središče za vse, ki si bodo v tem poslopju iskali znanja in izobrazbe za bodoče življenje.

Zdaj smo z gradnjo že začeli in nas skrbi le še to, kako bo z vremenom. Načrt je namreč tak, da bi novo šolsko poslopje moralo biti še pred zimo pod streho. Spomladi pa bomo nadaljevali z notranjo dograditvijo, da bo naša šolska mladina prihodnjo jesen lahko stopila v novo, moderno urejeno učilnico.

Deščice

Letina naših poljskih pridelkov zaradi vremenskih neprilik letos ni najugodnejša. V našo veliko škodo je tudi sadje skoraj popolnoma odpovedalo. Obrodil pa je prav dobro krompir, posebno onim, ki so sadili originalni Böhmov rani krompir. Dvajsetkratno seme je pridelal na primer kmet Koban, pa tudi drugi v tej okolici, kakor Hobijan in Hofovc so dosegli podobne uspehe. Iz tega primera je razvidno, kako važno je polagati pažnjo na izbor dobrega semenja. Kakor vemo, si tudi Slovenska kmečka zveza s svojo Semenarsko zadrugo prizadeva, da vzgaja za naše razmere dobro in prvovrstno semenje in vrši na tem področju neprecenljivo koristno delo.

Le redkokje pa sta se še ohranila dva jesenska praznika, ki sta bila še pred nedavnim časom značilna za vzajemno delo naših kmetov. Kdo se ne spominja rad na nekdanje „gnojvoze“ in „steljeraje“, to se pravi napravljanje stelje.

Ko je bilo treba v jeseni gnojiti polje, so prišli sosedje s svojimi voli in ljudmi pomagati danes temu, jutri onemu. Določili so kidače, ki so basali ali kidali gnoj na vozove, drugi pa so jih vozili z voli na polje. Vozniki so bili „vozarniki“, na njivah pa so jim „skoparniki“ pomagali z vozov skopati gnoj, ki so ga ženske „trosile“ raztrosile.

Ravnotako vzajemno so si kmetje pomagali po opravljenem jesenskem delu napraviti steljo. Po obsegu svoje kmetije je priredil vsak kmet večjo ali manjšo „steljerajo“.

Oba dneva, ki sta zahtevala naporno delo, sta bila vedno tudi ljudska praznika, kjer so prišli do veljave mnogi lepi običaji. Po izdatni južini na „gnojvozi“, ki je štela po več „riht“ so poslali fantje ženskam na njivo „ženina“, slamnatega in raztrganega moža in pušelc s kopriv. Po delu je bila obilna večerja, nato pa je prinesla domača hči ali najmlajša dekla „pušeljc“, gospodar pa jabolk. Gospodar je vrgel jabolko na sredo mize in fantje in možje so planili po njem. Kdor je jabolko ujel je zavriskal in dobil od dekleta šopek in to je bilo veliko odlikovanje. Po tem in še mnogih drugih zabavnih običajih je nategnil mehač svoje „mehe“ in zaigral nekaj okroglih, fantje in dekleta pa so se zavrteli.

Škoda samo, da te lepe navade polagoma ginejo.

Kotmara ves

Minuli ponedeljek smo ob številni udeležbi žalnih gostov pokopali na kotmirškem pokopališču očeta Mikla, p. d. Radarja na Humberku. Pokojni oče je bolehal dalje časa in tudi v bolnišnici v Celovcu je zaman iskal ozdravljenje, podlegel je raku na želodcu. Prepeljali so ga domov, kjer so ga na domačem pokopališču položili k zadnjemu počitku. Pokojni Mikl zapušča ženo in več otrok.

Teden prej pa smo spremili na njegovi zadnji poti na kotmirško pokopališče Jožeta Šašla, p. d. Ilca v Medgorjah. Dvainosemdeset let star je legel po trudapolni življenjski poti k trajnemu počitku. Preostalim obeh pokojnih naše sožalje! —

V zadnjih tednih pa smo imeli tudi dve poroki. Dne 5. oktobra sta si obljubila zvestobo do smrti na skupni življenjski poti tesarski polir Miklavc Emil v Čahorčah in Valentin Hilda, nameščenka v Celovcu. Poroka je bila v Kotmari vesi, kjer so prišli spet do veljave naši stari običaji, ki so v takih primerih od nekdaj v navadi, kakor zapenjanje in drugo. Svatovščina je bila pri Ilnu, kjer so se gostje ob dobri postrežbi, godbi in plesu dobro imeli.

Dne 11. oktobra pa je pripeljal na svoj dom svojo življenjsko družico Tumer Walter, ki si jo je izbral v Celovcu.

Obema paroma mnogo družinske sreče na mnoga leta!

16

„Tako je treba!“ je zaklical oče in švignil z bičem konja in sina.

„Tako je treba!“ je zaklicala iz okna tudi Jelena, „eh, drži ga, drži ga, ne vdaj se!“

„Je li to tvoj konj?“ se obrne Tahi h kmetu, ki je stal v bližini in plaho gledal, kaj se dogaja.

„Moj vaša milost,“ odgovori kmet.

„Od kod tebi tak konj?“

„Iz vojske s Turki; Turku sem ga vzel, vaša milost.“

„Čemu bo tebi tak žlahten konj?“ pravi Tahi, „ta ni za kmeta. Milosten sem. Na tem konju bom jahal v Kanižo, boljši je od dirkača mojega svaka Nikolaja. Razumeš, ta konj je moj.“

„Toda, vaša milost,“ odgovori žalostno bivši banovski konjenik.

„Poberi se,“ zavpije Tahi, „zahvali Boga, da si živ. Pot pod noge!“

Ubogi kmet še enkrat žalostno pogleda svojega lepega konjiča in se odstrani s sklonjeno glavo. Sedaj se Tahiju približa žena z detetom:

„Vaša milost,“ spregovori tiho ihte.

„Daj, Gavro, še enkrat ga poženi po dvorišču,“ krikne Tahi, kakor da žene ni slišal.

Fant požene konja ko nor, a žena ponovi: „Vaša milost...“

„Kaj je? Kdo si?“ osorno vpraša Tahi.

„Marušička sem iz Zaprešiča.“

„In?“

„Vaši hlapci so mi vzeli vse moje siromaštvo.“

„Imela boš manj skrbi,“ se zasmeje graščak. „Še bolj poženi, Gavro!“

„Toda jaz sem lačna, gola in bosa, tisto je bilo vse, kar je mojega.“

„Tvoje? Kaj tvoje? Nič ni tvoje. Aha zdaj sem se spomnil! Zahtevaj pitanega vola od gospe Uršule.“

Zdajci se zaleti kraj mesta, kjer je stala žena, Gabriel in malo da je ni podrl z otrokom vred, če ne bi bil iznenada priskočil Gubec, ki je zgrabil konja za uzdo in plakajočo ženo odvlekel stran. Konj obstoji, stari Tahi presenečen vzroji in upre pogled v kmeta.

„Kdo si?“ ga vpraša jezno.

„Matija Gubec,“ odgovori le-ta mirno, a možato.

Gospodar ga ošine z ostrimi očmi:

„Gubec, Gubec? Aha, ti si iz Gornje Stubice, kajneda?“

„Iz Gornje Stubice, vaša milost.“

„Tisti krivi prerok, kmetski bog,“ de porogljivo graščak, „moj kmet.“

„Kmet stubiške gospoščine,“ mirno odgovori Gubec.

„Kaj te je privedlo semkaj, kakšne milosti prosiš?“ vpraša Tahi, „slišim, da si prevzeten; nisem te še videl doslej.“

„Nisem prišel prosit milosti,“ nadaljuje kmet, „pravice iščem.“

„Kmet pravico?“ se začudi Tahi.

„Da, vaša milost, slišal sem, da vpisujete naše fante med konjenico.“

„Da, pa kaj ti tega mar?“

„Slišim, da je vpisan tudi Jurij Mogaič iz Stubice, sin moje sestre.“

„Ah, da! Mogaič! Vpisan je,“ se spomni Tahi.

„Toda Mogaič je svobodnjak, on je obvezan samo, da služi v banovi vojski, sedaj pa se ženi.“

„Kaj to briga tebe?“

„Jaz sem mu stric, namesto očeta in matere sem mu. Jaz skrbim zanj, pa sem zato prišel, da vaše gospostvo na to opozorim.“

„Kaj svobodnjak!“ se otresa Tahi, „kaj mi je tega mar, z menoj pojde. Ne sme se ženiti! Sedaj veš. Z menoj mora v pohod. Nepridiprav je, hujska zoper naše gospostvo.“

„Svoboden človek je,“ mirno odvrne Gubec, „pravico ima, da ne služi za vojaka in da se oženi.“

„Ferko!“ zahrešči z okna gospa Helena, „ti to vse mirno poslušaš?“

„Da ne služi za vojaka?“ plane Tahi in dvigne bič, „da se sme ženiti?“ in zamahne po Gubcu.

„Stojte, gospod,“ odvrne kmet, pogleda Tahija in resno dvigne roko. „Mene ni udarila še nobena roka razen turške sablje, ko sem bil v službi kralja.“

Susjedgrajski gospodar počasi povesi roko. Zamežikne z očmi in ošine z enim očesom kmeta, ta pa vpraša:

„Recite mi, velmožni gospod, kaj nameravate storiti z Jurijem?“

„To boš kmalu videl, hudič, medtem pa te svarim, pazi na svoj pasji jezik. Ne hodi iz hiše, ker te bom sicer velel na samo nedeljo upreči v jarem pred stubiško cerkvijo!“ je zakričal Tahi in odhitel v notranji grad. Kmet pa je stisnil zobe in pesti, se ozrl na visoke grajske zidove in zamrmral:

„Tudi ti boš kmalu videl, krvoses!“ Nato se je naglo odpravil niz breg v vas.

VII.

Visoko je svetil mesec nad Brdovcem, a krošnje dreves, ki so stale nepremično, so se lesketale od mesečine kakor srebro. Nobene duše nikjer ni slišati, v oknih vaških koč je bila povsod tema, samo v eni sami izbi je brlela luč. Za ograjo te kočice je stala Jana, pred njo pa mladi Jurij Mogaič.

Dekle se je prislanjala z lakti na ograjo, a obraz je obračala k mesecu. Temne oči so ji čudno plamenele, gledala je v nebo, a obraz

V Indiji govore 188 jezikov

Hinduski proglašen za nacionalni jezik — Angleščina po ustavi uradni jezik za dobo 15 let

Malo je držav na svetu, kjer bi naleteli na tako pestrost glede jezika kot v Indiji. „Census of India“ je leta 1921 trdil, da obstaja v tej deželi 188 jezikov. V to število niso všteta narečja, v katerih govore razni rodovi, ki žive daleč drug od drugega. Najpomembnejša jezikovna skupina je indo-urijska. V tem jeziku govori nad 250 milijonov ljudi. Razvil se je iz indo-evropskega mimo indoiranskega in sanskrta. Ta jezikovna skupina zajema vso severno Indijo in del polotoka Dekana. Številčno najmočnejši je hindustanski jezik. To je sploh na svetu najmočnejša jezikovna skupina. Nato so hujrati in panjabi na zapadu, majratski jezik na severozapadu Dekana, bengalski na vzhodu. Močni so še singalski na Ceylonu.

Kdaj so se ti jeziki pojavili, ni ugotovljeno. Prvi pismeni spomeniki so šele iz XIII. stoletja, razen bengalskega, ki je imel že prej zelo bogato in originalno literaturo.

Dravidski jeziki so se pojavili še prej, posebno tamul, v katerem govore na širokem področju srednje Indije. Prvi literarni zapiski datirajo še iz VII. stoletja.

Začetki sanskrta nas vodijo v daljno preteklost, v dobo velikih vpadov v severozahodno Indijo, v dobo okrog XV. stoletja pred našim štetjem. V odnosu do jezikov, ki iz njega izvirajo, igra podobno vlogo kot latinski v romanskih jezikih. Dolgotrajen stik z islamom je ustvaril v severni Indiji nov dialekt. Gramatika je podobna hinduski, besednjak pa popolnoma perzijski ali arabski. To je urdu — jezik horde (vojaškega taborišča). Muslimani s hindusjega jezikovnega področja se poslužujejo tega jezika, ki ima svojo lastno literaturo, ki jo je navdihnil islam. Hinduski jezik ima poleg velikih krajevnih razlik tudi neko določeno obliko, ki se želi vključiti v vrsto jezikov civiliziranega sveta. Kar v Evropi imenujejo hindustanski jezik je mešanica jezika urdu in hinduskega.

Naravno je, da želi imeti Indija svoj nacionalni jezik. Čeprav neke dežele, kot n. pr. Švica, žive prav dobro v neki vrsti jezikovnega kondominija, je to težko doseči pri tako veliki deželi, kot je Indija, kjer bi jezikovna in dialektična cepitev lahko privedla do anarhije. Ni torej čudno, da je eden izmed prvih aktov Konstituante, 18. septembra 1949, proglasil za narodni jezik hinduski. Določeno je bilo tudi, da se ta jezik obvezno uči po vseh srednjih šolah. Jasno je, da ni šlo brez težav. Pravica hinduskega jezika, da postane splošni nacionalni jezik, je le v njegovi številčni premoči. Drugi jeziki, ki imajo bogatejšo literaturo in starejšo tradicijo, ne žele biti potisnjeni v ozadje. V deželi tamula, kjer je hinduski jezik skoro nepoznan, se pojavljajo velika nasprotstva. Res je, da ima centralna vlada močno roko in sredstva, s katerimi bo „prepričala“ ljudi v pravilnost svojih ukrepov.

Ne obstajajo težave samo zaradi jezika. Hinduski jezik ne more še igrati vloge, ki jo od njega pričakuje. Obogatiti si mora besednjak, slog pa poenostaviti. V naglici je treba sestaviti učbenike. V prvi vrsti pa se je treba zediniti, kateri hinduski jezik bo postal nacionalni, tisti, ki prevladuje narodne besede, ali tisti, v katerem je dosti perzijskih in arabskih besed, in ki jih uporabljajo že od XVI. stoletja dalje.

Nekateri ekstremisti pravijo, naj bi postal nacionalni jezik mrtološko poenostavljen sanskrt, ki se pa ne razlikuje mnogo od hinduskega, za katerega je večina.

Zelo značilno pa je, da določa ustava, naj bo uradni jezik v prehodni dobi 15 let angleški. Ta doba pa se lahko zaradi „posebnih namenov“ tudi podaljša. Ta ukrep je bil dejansko pameten, ker Indija res ne more prekiniti z edinim jezikom, ki jo veže z mišljenjem in tehniko civiliziranega sveta.

Hitrost terja žrtve

John Cobb je bil med športniki dobro znan, saj je slovel kot najhitrejši človek na svetu. Star je bil že 53 let, pa se je vendar še pripravljal na nov hitrostni rekord. Cobb je bil svetovni prvak v hitrosti z avtomobilom. Vozil je s povprečno hitrostjo nad 394 milj na uro. Nov hitrostni rekord je hotel doseči na vodi. Pridno se je pripravljal na vožnjo s čolnom neke posebne čudne obleke, pa se je na jezeru Loch Ness ponesrečil, in v ponedeljek 29. septembra je poškodbam podlegel.

Hitrostni rekord v avtomobilizmu je dosegel Cobb že leta 1947, ko je vozil s povprečno hitrostjo 394,196 milj na uro. Svoji domovini, Veliki Britaniji je hotel priboriti nov hitrostni rekord. Za to je naročil poseben motorni čoln na reaktivni pogon. Stroški zanj so znašali 42.000 dolarjev. Z njim je hotel Cobb, po poklicu krznar v Londonu, prekositi sedanji svetovni rekord Američana Stanleya Sauresa. Pri prvem poskusu je dosegel njegov čoln 250 milj na uro. Toda s prednjim delom se je zapičil v vodo in se zaradi nenadnega silnega pritiska razletel na drobne kose.

Cobb je imel na sebi rešilni pas in kmalu se je prikazal na površju. Ležal je na vodi sredi ostankov razbitega čolna, gledalci pa so mislili, da se je rešil. Poklicali so zdravnika, ki je ugotovil, da je Cobb še živ, da pa je po vsem telesu nevarno poškodavan. Imel je zlomljeno hrbtenico in umrl je že med prevozom v bolnišnico.

URADNE OBJAVE

PREPOVED UMAZANE IN NIČVREDNE LITERATURE NA KOROŠKEM

Z osmimi posameznimi odloki je varnostna direkcija za Koroško, naslanjajoč se na zvezni zakon z dne 31. III. 1950 o boju proti nemoralnim publikacijam in za zaščito mladine pred nravnim ogrožanjem, prepovedala razširjenje knjižnih zbirk pod sledečimi naslovi: „Panterjeve pustolovščine“ (Die Abenteuer des Panthers), „Kabalerji“ (Caballeros), „Yuma“, „Mož v kapuci — Rdeča kača“ (Der Kapuzenmann — Die rote Schlange), „Duke“, „Svet pustolovščin“ (Die Welt der Abenteuer), „Zapadne storije“ (Western Stories) in „Moški z zapada“ (Männer aus dem Westen).

Prepovedano je prodajati vse zvezke zgoraj naštetih knjižnih zbirk osebam pod 16. letom starosti kakor tudi njihovo razstavljanje, razobešanje in nabijanje na mestih, ki so dostopna tudi osebam pod 16. letom starosti. Prav tako je prepovedano, da ta periodična tiskana dela razprodajajo cestni kolporterji in sploh vsi razprodajalci časopisov.

Pester je svet

BES ZAROČENCA JE DAL ZASLUŽEK

Steklarji v avstrijskem mestecu St. Kathrein an der Laming si zadovoljno manejo roke. 60 šip je treba na novo vstaviti in to po zaslugi nekega ljubosumnega Rudolfa K. Mladi mož je namreč pred kratkim izvedel, da ga njegova zaročenka vara z nekim „inozemcem“. Ogorčeni zaročenec se je oborožil z vilami in zahteval vstop v zaročenkino hišo. Ker mu dekle ni hotelo odpreti, je pričel z vilami razbijati šipe na oknih njene hiše. Sosedje so bili tako neprevidni, da so se pričeli razburjati zaradi kaljenja miru. To svojo neprevidnost pa so drago plačali. Besni zaročenec je planil z vilami še nad njihova okna in jih pričel razbijati. Naslednja žrtev je bil petnajst metrov dolg plot pred dekletovo hišo, ki ga je operharjeni Rudolf izdrl in prevrnil. Na koncu se je ljubosumnež spravil z vilami še nad kokoši in gosi v dvorišču in jih nekaj poklal. Z združenimi močmi so ga sosedje in orožniki končno obvladali in spravili na varno, da se ohladi.

KRALJEVSKA BUDILKA

Posebne vrste budilko ima angleška kraljica Elizabeta. Imenuje se Aleksander Roderik Mac Donald in je po poklicu gajdaš (t. j. igralec na gajde, škotski narodni instrument). Ne glede na to, v katerem od svojih dvorcev se kraljica nahaja, ima Mac Donald nalogo, da se vsako jutro ob 8.59 postavi s svojim instrumentom pod okno kraljičine spalnice. Točno ob 9. uri pa mora s škotsko koračnico nakazati, da je čas, da kraljica vstane iz svoje kraljevske postelje. Po tej koračnici mora Mac Donald igrati še pol ure škotske narodne pesmi. Ta način budnice je uvedel pred dobrimi sto leti praded sedanje kraljice in se je ohranil do danes.

BELE MIŠI PROTI ALKOHOLU

Predsednik Lige za pobijanje alkoholizma v avstralskem mestu Melbourne je izvedel zelo duhovito in učinkovito akcijo, da svoje someščane odvadi pijančevanja in ponočevanja. S skupino najzvestejših članov svoje Lige je nekega večera spustil v vse nočne lokale mesta Melbourne bele miši. Uspeh seveda ni izostal: ženske so pričele vriskati in so v paničnem begu zapustile lokale, moški so jim seveda sledili — in lokali so ostali prazni. Lastniki lokalov so vložili tožbo in prevneti predsednik je moral odšteti občutno denarno kazen.

NA TELESU NIMA MESTA ZA CEPLJENJE

Slavna pariška plesalka Anita La Juana, je odpotovala pred kratkim na gostovanje po Turčiji. Toda preden so ji turške oblasti izdale vstopno dovoljenje, so od plesalke zahtevali, da se podvrže cepljenju proti nalezljivim boleznim, kar velja za vse potnike, ki pridejo v Turčijo. Po daljšem obotavljanju je La Juana vendar pristala na to, da jo cepijo, vendar samo na takem delu telesa, kjer se brazgotina ne bo videla. Zdravnik, ki si je ogledal njeno predstavo, pa ji je ne brez ironije dejal: „Če je tako, spoštovana gospodična, pa je najbolje, da serum popijete . . .“

BERAČEVA DEDIŠČINA

Več let je pariška pevka Annie Cordy dajala nekemu staremu beraču, ki je čepel na stopnicah v bližini njenega stanovanja, precejšnjo miloščino. Prejšnji ponedeljek pa ji je dejal berač: „Spoštovana gospodična, vedno ste bili tako dobri z menoj, toda kmalu vam ne bo treba več dajati miloščine. Bliža se mi zadnja ura. V svoji oporoki nisem pozabil na vas!“ Dva dni pozneje je stari berač umrl. Ko so oporoko odprli, je pevko zadela skoraj kap od presenečenja: podedovala je dve petnadstropni stanovanjski hiši.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sreda, 15. oktober:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Želje poslušalcev — 10.15 in 11.00 Šolski oddaji — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert —14.00 Novosti iz Štajerske — 14.10 Kar si želite — 14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Vesele melodije — 15.45 Za prijatelje šaha — 16.30 Knjižni ogal — 17.10 Popoldanski koncert — 18.40 Južna oddaja — 19.15 Oddaja Titze A. G. — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Koncert.

Četrtek, 16. oktober:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Želje poslušalcev — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Dela starih in novih mojstrov — 17.00 Pokaži, kaj znaš! — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Šlagertombola.

Petek, 17. oktober:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Želje poslušalcev — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Pevska ura — 16.30 Gore in mi — 16.45 Ljudske melodije — 17.10 Popoldanski koncert — 18.40 Športna poročila — 18.45 Avstr. delavska oddaja — 19.15 Šah kralju! — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Slušna igra — 21.00 Igra Zabavni orkester Alpenland.

RADIO LJUBLJANA

Sreda, 15. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 12.00 Zborovske skladbe — 12.40 Igra veliki zabavni orkester Morton Goald — 13.00 Z obiskov pri pionirjih — 13.15 Od melodije do melodije — 15.10 Križem po Jugoslaviji — 15.50 Zdravstveni nasveti — 16.00 Solistični koncert del čeških avtorjev — 17.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 18.45 Slovenske polke — 19.00 Radijski dnevnik — 19.40 Poje ženski zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 20.00 Radijska igra.

Četrtek, 16. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 12.00 Opoldanski koncert — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 13.00 Odgovarjamo na vprašanja pionirjev — 13.50 Plesi iz znanih oper — 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Rezika Koritnik in Sonja Hočevar — 14.40 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 16.00 Orkestralne skladbe francoskih mojstrov impresionizma — 17.00 Oddaja za žene — 17.10 Malo od včeraj in malo od danes — 17.50 Iz življenja in dela enot JLA — 18.00 Srbske narodne pesmi — 18.20 Novosti iz literature — 18.40 Solistična glasba — 19.00 Radijski dnevnik — 19.40 Nekaj klavirskih skladb Roberta Schumanna in Gojmira Kreka — 20.00 Domače aktualnosti — 20.10 V pesmi in plesu po naši deželi — 22.15 Igra Študentski sekstet — 22.35 Plesna glasba.

Petek, 17. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 12.00 Mali koncert lahke glasbe — 12.40 Slovenske narodne iz Benečije poje moški oktet Radia Ljubljana — 13.00 Pester orkestralni spored — 14.00 Nekoč smo jih radi poslušali . . . — 14.40 Samospevi slovenskih skladateljev — 15.10 Melodije in ritmi — 15.45 Govorna oddaja — 17.15 Zbori iz oper Smetane in Blodeka — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.30 Radijska univerza — 18.45 Narodne pesmi poje Branka Strgar, na harmoniko spremlja August Stanko — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Egon Tomc: Tedenski zunanje-politični pregled — 20.15 Večerni koncert — 21.00 Svet v satiri in humorju.

---

se je smehljal, kakor da mladenka sanja o raju. Jurij se je naslonil na drog in gledal v dekleta, pa se ga ni mogel nagledati.

„Jana,“ pravi z mehkim glasom, „ali ti je prav, da je tako prišlo?“

„Še vprašaš, Jurij,“ smehljaje odvrne deklič. „Vedela sem in verjela, da me ne boš goljufal, ker si poštena duša, toda še sanjalo se mi ni, da bom tako hitro tvoja. Kar strah me je in skoraj da ne bi verjela v to srečo.“

„Mar te je strah mene?“ vpraša mladenič.

„Glej ga! Meniš, da se tebe bojim? Kaj še! Nobene moške glave se ne ustrašim. Zakaj neki? Toda v glavi se mi je zvrtelo, ko si mi pravil, da te mislijo vzeti v vojake, potem pa si mi povedal, da se bova v kratkem poročila. Nisem vedela, ali naj zajočem ali naj se smejem. Kar meša se mi.“

„Ne boj se, Jana, tudi ta glavobol te bo minil, a čez nekaj dni boš videla, da je res.“

„Glej,“ nadaljuje deklica v šali, „res si me ukanil. V kakšno zadrego si me spravil!“

„Kakšna zadrega?“ se začudi Jurij.

„Marljiva predica sem, Jurij, dosti sem, hvala bogu, napredla, toda malo je skrojenega, a še manj zašitega. Kar sram me je, res!“

„S tem si ne ubijaj glave, Jana, dosti časa bo še za to.“

„Da, pozneje, toda kaj bodo rekli tvoji domačini, kako šteli na prste perilo in mi pri vsaki žlici oponašali, da sem prišla na dom gola. Pa, pri Bogu, nisem kriva jaz. Hotela sem vse lepo pripraviti in bilo bi že vse skupaj, da mi ni atek zmeraj govoril: ‚Ne kvari si oči ponoči, ti ne veš, kakšen dar božji so oči, a na svatbo lahko čakaš še do tretjih konopelj.‘ Tudi jaz sem nekako tako mislila in se dosti jokala, pa sedaj mi je svatba padla pred noge, a klobčiči volne mi vise še nad zapečkom. Žal mi je, žal.“

„Mar ti je žal poročiti se z menoj?“

„Beži no,“ se dekle malo huduje in lopne ženina z dlanjo po plečih, „kakšna neumna šala je to? Ali te ni strah Boga, da mi vsako besedo obračaš na hudo? Mar ne veš, da bi te ne jemala, če bi te ne marala? Toda boli me, da bom stopila taka v vaš dom. Sirota sem, a beračica ne.“

„Glej, glej, kako je ta lonček prekipel,“ se nasmehne Jurij in prime dekleta za ramena ter ji pogleda veselo v lice. „Eh, Jana, dušica, ne motaj sedaj te preje. Če se bo kdo le malo obregal vate, vse kosti mu polomim.“

Deklica se lahno izvije iz njegovih rok in se mu umakne za dva koraka, fant pa nadaljuje:

„Zadosti sva se od jutra naklepetala, glej, mesec sveti, a kje je še Stubica. Zdaj moram res oditi.“

„Pa zbogom, srček moj, srečno in varuj se!“ reče deklica nežno.

„Zbogom, Jana, lahko noč!“ odzdravi mladenič in ji proži roko, ki jo deklica sklonjeno glavo stisne in tiho zašepeče:

„Lahko noč, Jurij, in srečno hodi!“

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt. Postschließfach 17